

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף יז

אמרי חריפי דפומבדיתא: אמרו החריפים של פומבדיתא (האמוראים עיפה ואבימי) - הקטרה מפגלת הקטרה. כלומר אם הקטיר את הקומץ וחשב להקטיר את הלבונה מחוץ לזמנה, הרי זה פיגול. ואפילו לדעת רבנן שאין מפגלין בחצי מתיר (ואם כן הרי חשב לפגל רק את הלבונה ולא חשב לפגל את הקומץ), כל זה דוקא כשבשעת הקומץ חשב לאכול את השיריים חוץ לזמנם ולא חשב על הלבונה, ולכן יש כאן פיגול רק בקומץ שהוא חצי מתיר (בלי פיגול בלבונה שהיא החצי מתיר השני). אבל כאן שבשעת הקומץ חשב לפגל את הלבונה, נחשב הדבר כאילו פיגל בכל המתיר.

(ולקמן יתבאר הטעם, בגלל שהקומץ והלבונה הוקבעו יחד בכלי אחד. להבדיל משני כבשים שאם חשב בשחיתת האחד לפגל את השני אין זה פיגול).

אמר רבא: כך גם למדנו במשנה (דף יב'). זה הכלל, כל הקומץ או נותן בכלי או מוליך או מקטיר, לאכול דבר שדרכו לאכול (כלומר לאכול את השיירים חוץ לזמן), או להקטיר דבר שדרכו להקטיר (כלומר להקטיר את הקומץ מחוץ לזמן). אם עשה זאת במחשבת חוץ למקומו, הקרבן פסול ואין באכילתו כרת. אבל אם עשה זאת במחשבת חוץ לזמנו, הקרבן פגול וחייבין על אכילתו כרת. עד כאן המשנה.

הראייה: מאי לאו הקטרה דומיא דהנך. מה הנך בין לאכול בין להקטיר, אף הקטרה בין לאכול בין להקטיר: לכאורה 'המקטיר' דומה לשאר הרשימה (קומץ, נותן בכלי, ומוליך). כמו שבשאר העבודות הוא מפגל בין אם חשב לאכול ובין אם חשב להקטיר, כך גם בהקטרה. אך הרי בהקטרה לא שייך לחשוב להקטיר חוץ לזמן, אלא רק אם יחשוב על הקטרת הלבונה חוץ לזמנה. מוכח שמפגלים מהקטרה להקטרה! דחיייה: לא, הנך בין לאכול בין להקטיר, הקטרה לאכול אין להקטיר לא: הקטרה אינה דומה לשאר העבודות שברשימה. כי היא מדברת רק

על מחשבה לאכול (דהיינו בשעת ההקטרה חשב לאכול שיריים חוץ לזמן), ולא על מחשבה להקטיר.

יתיב רב מנשיא בר גזא: ואמר הפוך מדברי רבא. אין הקטרה מפגלת הקטרה (אם חשב בשעת הקטרת הקומץ להקטיר את המנחה חוץ לזמנה אין זה פיגול). ואפילו לדעת רבי מאיר שמפגלין בחצי מתיר (ואם כן הרי יש כאן מחשבת פיגול בלבונה שהיא חצי מתיר), כל זה דוקא כשבשעת ההקטרה של הקומץ חשב על השיריים (לאוכלם מחוץ לזמן), כי הקומץ מתיר את השיריים לאכילה. אבל כאן הרי הקומץ לא מתיר את הלבונה (כי יכול להקטיר קודם איזה מהם שירצה), ולכן הקומץ לא יכול לפגל אותה. כי רק 'מתיר' יכול לפגל את 'הניתר'.

אמר ליה אביי - 'עני מרי, משמיה דרב? אמר ליה 'אין': שאל אביי את רב מנשיא 'ענה לי אדוני, האם רב חסדא אמר זאת בשם רבו רב?' אמר לו רב מנשיא 'כן'.

איתמר נמי: וכך אכן נאמר בפירוש 'אמר רב חסדא אמר רב אין הקטרה מפגלת הקטרה'.

אמר רב יעקב בר אידי: כך גם למדנו במשנתנו. שחט אחד משני כבשי עצרת לאכול ממנו למחר חוץ לזמנו, הכבש הזה פיגול וחבירו כשר. אבל אם חשב לאכול את חבירו למחר חוץ לזמנו, שניהם כשרין. עד כאן המשנה.

הראייה: מאי טעמא? לאו משום דכיון דלאו מתיר דידיה הוא לא מצי מפגל ביה: למה כשחשב על חבירו אין זה פיגול? בגלל שהכבש האחד אינו מתיר את הכבש השני. ואם כן הוא הדין כשחשב בשעת הקומץ לפגל את הלבונה שאין זה פיגול, כי הקומץ אינו מתיר את הלבונה. **דחייה: לא, התם הוא דלא איקבע בחד מנא אבל הכא דאיקבע בחד מנא כי חד דמו:** שם שני הכבשים לא הקובעו ביחד. מה שאין כן במנחה ולבונה ששניהם הוקבעו ביחד באותו כלי, מועילה מחשבת פיגול כשעוסק באחד על השני.

*

אמר רב המנונא - הא מילתא אבלע לי רבי חנינא, ותקילא לי ככוליה תלמודא: את הדבר הבא, לימד אותי רבי חנינא, והוא שקול אצלי כמו כל מה שלמדתי.

הקטיר קומץ להקטיר לבונה (ללונה) לאכול שירים למחר פגול: אם הקטיר את הקומץ בשתי מחשבות. אחת להקטיר את הלבונה למחר חוץ לזמנו, והשניה לאכול את השיריים למחר חוץ לזמנו. הרי זה פיגול. והגמרא מבארת.

קושיא: מאי קמ"ל? מה רבי חנינא בא לחדש?

אם הוא בא לחדש שהמחשבה הראשונה (להקטיר את הלבונה חוץ לזמנה) מפגלת, בגלל ש'הקטרה מפגלת הקטרה'. אם כן היה עליו לומר רק 'הקטיר קומץ להקטיר לבונה' בלבד.

ואם הוא בא לחדש שהמחשבה השניה מפגלת (לאכול שיריים חוץ לזמנם), בגלל ש'מפגלין בחצי מתיר'. אם כן היה עליו לומר רק 'הקטיר קומץ לאכול שירים למחר' בלבד.

ואם הוא בא לחדש שכל אחת משתי המחשבות הללו מפגלות, אם כן היה עליו לומר 'הקטיר קומץ להקטיר לבונה ולאכול שירים למחר' (עם אות ו'). ואז היה משמע או להקטיר או לאכול!

תירוץ: אמר רב אדא בר אהבה: הוא סובר שאין הקטרה מפגלת הקטרה ואין מפגלין בחצי מתיר. ובכל אופן כאן יש פיגול, בגלל שהמחשבה מתפשטת בכל המנחה. כלומר בגלל שהוא חשב בשעת הקומץ על הלבונה ועל השיריים, היתה כאן מחשבה בכל חלקי המנחה והיא מועילה לפגל.

*

תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא: ברייתא, שכתוב בה - אם הקטיר קומץ במחשבה לאכול שירים חוץ לזמנו, לדברי הכל פיגול. קושיא: **והא מיפלג פליגי:** הרי נחלקו בזה ר"מ וחכמים. תירוץ: **אלא אימא:** יש לגרוס 'לדברי הכל פסול'. קושיא: **ולימא 'הרי זה פיגול' ור"מ היא:** מדוע לא נאמר שיש לגרוס כך 'הרי זה פיגול' במקום 'לדברי הכל פיגול', והברייתא הולכת כדעת ר"מ. תירוץ: **תנא דברי הכל וכו':** בודאי רבו של התנא אמר לו 'לדברי הכל פסול' רק שהתנא התלכל בין 'פסול' ל'פיגול'. אבל לא מסתבר לומר שרבו אמר לו 'הרי זה פיגול' והוא התלכל ואמר 'לדברי הכל'. כי אי אפשר להתלכל בדבר כזה.

 הדרן עלך הקומץ את המנחה

פרק שלישי. משנה: הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול, ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר: אם חשב מחשבת פיגול על הקומץ לאכילה, או על השיריים להקטרה (חוץ לזמנם). לדעת ת"ק הקרבן מנחה כשר. כי השיריים אינם דבר שדרכו להקטיר, והקומץ אינו דבר שדרכו להאכל. לדעת ר' אליעזר הקרבן פסול.

לאכול דבר שדרכו לאכול, ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר פחות מכזית, כשר: חשב מחשבת פיגול נכונה, דהיינו על השיריים לאוכלם חוץ לזמנם ועל הקומץ להקטירו חוץ לזמנו, אלא שחשב רק על פחות מכזית, כשר. כי אין אכילה או הקטרה פחותה מכזית. וכאן גם רבי אליעזר מודה.

לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית, כשר. שאין אכילה והקטרה מצטרפין.

גמרא: א"ר אסי א"ר יוחנן - מאי טעמא דר' אליעזר? מדוע אם חשב על קומץ לאכילה או על שיריים להקטרה הוא פיגול?

והתשובה - נאמר **"וְאִם הָאֵל יֹאכַל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמִי"**. בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם והשניה אכילת מזבח (= הקטרה). לומר לך כשם שמחשבין מחשבת פיגול באכילת אדם, כך מחשבין מחשבת פיגול באכילת מזבח.

ובנוסף, כשם שמחשבין מאכילת אדם לאכילת אדם (כלומר חושבים על שיריים לאוכלם חוץ לזמנם) ומאכילת מזבח לאכילת מזבח (כלומר חושבים על הקומץ להקטרה חוץ לזמנו), כך מחשבין מאכילת אדם למזבח ומאכילת מזבח לאדם (כלומר חושבים על שיריים להקטרה חוץ לזמנם, ועל קומץ לאכילה חוץ לזמנו).

מאי טעמא? מדאפקיניהו רחמנא להקטרה בלשון אכילה: וכל זאת למה? בגלל שהתורה כתבה את ההקטרה בלשון 'אכילה'. כי כאמור כפל הלשון "האכל יאכל" מלמד על אכילת אדם ואכילת מזבח. אך זה גופא שהתורה קראה להקטרה בלשון 'אכילה', בא ללמד אותנו שניתן לפגל במחשבה על הקומץ לאכילה.

ורבנן - האי דאפקיניהו וכו': הסיבה שהקב"ה כתב בתורה את ההקטרה בלשון 'אכילה', ללמד שאין זה משנה אם חשב את מחשבת הפיגול בלשון 'אכילה' למזבח (דהיינו 'הריני קומץ על מנת להאכיל קומץ למזבח למחר') או בלשון הקטרה למזבח.

אי נמי: אפשרות נוספת להסביר מדוע כתובה הקטרה בלשון 'אכילה', ללמד שכמו שמחשבת פיגול באכילה שיעורה בכזית לכל הפחות (דהיינו שחשב לאכול כזית חוץ לזמנו), אף מחשבת הקטרה שיעורה בכזית (דהיינו שחשב להקטיר כזית חוץ לזמנו). אבל לשון 'אכילה' משמעותו אכילה כדרכה (קומץ למזבח ושיריים לאכילה, ולא להפך).

ור' אליעזר - אם כן לכתוב וכו': רבי אליעזר עונה לחכמים - אם כן היה צריך להיות כתוב את שתי האכילות באותו הסגנון. או "אם האכל האכל" או "אם יאכל יאכל". מדוע כתוב "האכל יאכל" בשתי סגנונות? בהכרח כדי ללמד אותנו את שני הדברים. א. שיעור פיגול בהקטרה בכזית (כמו שיעור פיגול באכילה). ב. אם חשב באכילה אחת על האכילה השניה (באכילת מזבח על אכילת אדם או להיפך) הרי זה פיגול.

אמר ליה רבי זירא לרב אסי: אם טעמו של ר' אליעזר משום שיש לימוד בפסוק על כך, אם כן האוכל מפיגול כזה (של אכילת מזבח לאכילת אדם ולהפך) צריך להיות חייב כרת. ואם תאמר שאכן הוא חייב כרת, אך הרי אתה אמרת לי בשם רבי יוחנן שר' אליעזר מודה שאין בזה כרת!

אמר ליה - תנאי היא אליבא דר' אליעזר, איכא למ"ד וכו': זו מחלוקת תנאים אליבא דרבי אליעזר. יש מאן דאמר הסובר שרבי אליעזר פוסל מדאורייתא ואכן יש בזה כרת, ויש מאן דאמר הסובר שרבי אליעזר רק פוסל מדרבנן ואין בזה כרת. ויש מחלוקת כזו בדעת רבי אליעזר, כפי שמוכח מהברייתא הבאה.

דתניא השוחט את הזבח: השוחט את הקרבן במחשבה לשתות מדמו למחר (וזה מחשבה באכילת מזבח לאכילת אדם), או שחשב להקטיר מבשרו למחר (וזה מחשבה באכילת אדם לאכילת מזבח), או שחשב לאכול מאימוריו למחר (וזה מחשבה באכילת מזבח לאכילת אדם). לדעת רבנן כשר, ולדעת ר' אליעזר פסול.

ואם חשב להניח את הדם עד למחר חוץ לזמן, ולא חשב לאכול או להקטיר. לדעת רבי יהודה פסול, ולדעת רבי אלעזר גם בזה נחלקו ר' אליעזר וחכמים, ר' אליעזר פוסל וחכמים מכשירין.

עד כאן הברייתא. והגמרא מבארת -

רבי יהודה אליבא דמאן? לפי איזו דעה הולך רבי יהודה? לפי רבנן או לפי רבי אליעזר?

אם נאמר שהוא הולך בשיטת רבנן, והוא בא להוסיף שאם חשב להניח את הדם, רבנן מודים שהדם פסול. הדבר קשה. כי אם כשהוא חושב במפורש לאכול את הדם, סוברים רבנן שהדם כשר. אז כשהוא חושב רק להניח את הדם, לא כל שכן שהם מכשירים אותו?!

אלא אליבא דר' אליעזר: אלא בהכרח שרבי יהודה הולך בשיטת רבי אליעזר. אך גם זה קשה. כי נמצא שרבי יהודה ורבי אלעזר אומרים את אותו הדבר! כי שניהם אומרים שלדעת רבי אליעזר הדם פסול. וזה לא יתכן!

אלא לאו כרת איכא בינייהו: אלא בהכרח שרבי יהודה ורבי אלעזר נחלקו בדעת רבי אליעזר, האם בפיגול באכילת מזבח לאכילת אדם (או להיפך) יש כרת או לא. לדעת ר' יהודה חייב כרת. כי הוא אומר שרק במחשבה להניח את הדם יש פסול בלבד, אבל במחשבה מאכילת מזבח לאכילת אדם יש פיגול! ולדעת רבי אלעזר אין כרת. כי רבי אלעזר אומר 'אף בזו' כלומר בשני המקרים אין כרת. (דהיינו גם בפיגול מאכילת מזבח לאכילת אדם, וגם בפיגול במחשבה להניח את הדם).